

NÁZEV OPERACE: CHOLECYSTEKTOMIE – ODSTRANĚNÍ ŽLUČNÍKU

Příloha k informovanému souhlasu

Co je žlučník

Žlučník je útvar, který se nachází na spodní ploše jater a je součástí žlučových cest (slouží jako rezervoár žluče), které odvádějí žluč z jater do dvanácterníku.

Důvod a indikace k operačnímu odstranění žlučníku

Vznik a přítomnost kamenů ve žlučníku je jeho nejčastějším onemocněním, podobně jako jeho zánět. Spouštěcím mechanismem vzniku kamenů je zvýšený obsah cholesterolu ve žluči, ze kterého se nejprve tvoří drobné krystaly a později kameny různé velikosti. Z dalších příčin má význam porucha vyprazdňování žlučníku. Před vznikem samotných kamenů může žlučník obsahovat tzv. žlučové bláto. Někteří lidé o přítomnosti kamenů ve svých žlučových cestách či žlučníku neví, někteří mají potíže různého charakteru: bolesti v pravém podžebří s vyzařováním do zad a pod pravou lopatku (tzv. biliární koliky), poruchy trávení, nevolnost, časté říhání, nadýmání. Přítomnost kamenů ve žlučníku může být spojena s rizikem jejich zaklínění v krčku žlučníku či jiné části žlučových cest, vzniku zánětu, který může vést až k prasknutí žlučníku a komplikacím ve smyslu zánětu pobřišnice, vzniku píštělí mezi žlučníkem a jinými částmi zažívacího ústrojí, rozvoji těžkého zánětu slinivky břišní, v těžkých případech i ke smrti. Z toho důvodu je doporučeno operační odstranění žlučníku i s kameny.

Příprava k operaci

K plánované operaci je třeba si zajistit předoperační vyšetření provedené praktickým lékařem či internistou. Pokud užíváte antiagregancia (tzn. Anopyrin, Godasal, Plavix), měl(a) byste je 7-10 dní před výkonem vysadit, pokud Váš ošetřující lékař nestanoví jinak. Pokud užíváte antikoagancia (např. Warfarin), musí být několik dní před operací vysazena a nahrazena injekční formou (nízkomolekulárním heparinem) dle rozhodnutí Vašeho ošetřujícího lékaře. V předoperační den je nutná příprava střevního traktu jako prevence operačních nebo pooperačních komplikací, bude Vám tedy podán glycerinový čípek k vyprázdnění. 6 hodin před výkonem nesmíte nic jíst a pít. Pokud trpíte onemocněním typu diabetu, bude Vám před operací podána infuze s glukosou vykrytou inzulinem podle aktuální hodnoty glykemie.

Průběh operace

Operační výkon se provádí v celkové anestézii na operačním sále. Léky na usnutí Vám budou podány anesteziologem do žíly. Délka operace se pohybuje mezi 45 až 90 minutami, ale může být i delší podle závažnosti operačního nálezu.

Existují dvě možnosti operačního přístupu:

- laparoskopicky: pomocí speciálních nástrojů zkonstruovaných k tomuto účelu z 3 až 4 drobných řezů délky cca 5-20mm za kontroly zrakem pomocí kamery
- laparotomicky: řezem v některé části břicha, nejčastěji v pravém podžebří

Laparoskopický přístup

Tímto přístupem je operováno více než 90% pacientů. Nejprve se z jednoho krátkého řezu těsně nad pupkem pomocí speciální jehly dutina břišní naplní oxidem uhličitým, aby se od sebe jednotlivé struktury oddálily a vznikl přehledný prostor k operování. Operace se provádí celkem ze 3 až 4 drobných řezů délky cca 5-20mm pomocí speciálních nástrojů a kamery, která přenáší obraz z operačního pole na obrazovku. Ústí žlučníku i jeho cévní zásobení se přeruší po naložení drobných kovových svorek, které tak brání úniku žluče a krvácení a zůstávají v dutině břišní. Žlučník i s kameny je vytažen z dutiny břišní po rozšíření jedné z kožních ranek a odeslán k histologickému zpracování. Přechodně se do dutiny břišní zavede hadička (drén) vyvedená navenek, který odvádí případné sekrety (zbytky krve, žluče), které by se mohly v dutině břišní hromadit a způsobit zánět. Zavedením drénu vzniku zánětu předcházíme. Drén je vytažen 2-3. den, někdy i za delší dobu, dle charakteru a množství sekrece. Ranky se na závěr operace sešijí. Operační tým si vyhrazuje právo v případě nutnosti (v závislosti na operačním nálezu, celkovému stavu organismu) výkon modifikovat k prospěchu pacienta.

Laparotomický přístup

Jako u každé operace prováděné laparoskopicky, i v případě operace žlučníku se může ukázat nutnost otevření dutiny břišní z delšího řezu v pravém podžebří a provedení výkonu tímto způsobem (tzv. konverze laparoskopického výkonu). Délka rány závisí na závažnosti onemocnění a v neposlední řadě i na konstituci pacienta. Nejčastější důvody tohoto přístupu: špatná přehlednost operačního pole pro anatomické poměry, srůsty, zánět, větší rozsah změn, jiný nález v dutině břišní během operace, netolerance plynu v dutině břišní. Samotný výkon pak spočívá v uvolnění žlučníku ze srůstů a ozřejmení žlučového. Poté se přeruší cévní zásobení žlučníku a vývod žlučníku do žlučového. Pahýly cév a vývodu žlučníku se podváží. Žlučník se uvolní z jaterního lužka a vyjme z dutiny břišní. Opět je do dutiny břišní zaveden drén. Výkon končí uzavřením všech ran sešitím. V případě nutnosti může být výkon doplněn o provedení peroperační cholanagiografie (nástřík kontrastní látky do žlučového k vyloučení přítomnosti žlučového kamene ve žlučovém), choledochoskopie (prohlédnutí celých žlučových cest speciálním úzkým endoskopem) či revizi žlučových cest (žlučové cesty se nasondují kovovým pátradlem a případný zaklíněný kámenek ve žlučových cestách se odstraní). Někdy je laparotomický přístup volen primárně. Tato indikace je individuální a závisí např. na předem známé minulosti prodělaného rozsáhlého zánětu žlučových cest či slinivky břišní, přítomnosti kamenů ve

žlučových cestách, které nelze odstranit endoskopicky, riziku přítomnosti plynu v dutině břišní při onemocnění srdce apod.

Výhody a nevýhody laparoskopického přístupu:

Výhody: větší šetrnost, menší rány, menší pooperační bolest, menší riziko tvorby srůstů v dutině břišní, kratší pooperační průběh a tím i doba hospitalizace. Nevýhody: riziko konverze pro pacienty s onemocněním srdce, riziko poranění orgánů při zavádění jehly k instilaci oxidu uhličitého, možné bolesti ramen jako následek ještě nevstřebaného oxidu uhličitého, větší množství ran ačkoli menších.

Výhody a nevýhody laparotomického přístupu:

Výhody: nižší zátěž kardiovaskulárního systému. Nevýhody: větší operační rána, větší riziko vzniku pooperačních srůstů v dutině břišní, větší riziko vzniku kýly či zánětu v jizvě, delší hojení, delší hospitalizace.

Předpokládaný prospěch z operace

Po odstranění žlučníku se předpokládá odeznění výše uvedených potíží spojených s přítomností kamenů. Jeho odstraněním i s kameny je možné předejít vzniku zánětu slinivky břišní a komplikací s ním spojeným.

Rizika

Jako každá operace je i cholecystektomie spojena s rizikem vzniku komplikací:

- trombóza (vytváření se krevních sraženin v žilách, např. dolních končetin)
- embolie (uzavření žil krevní sraženinou, nejčastěji v plicích)
- bronchopneumonie (zánět plic), zhoršení astmatu
- zhoršení nebo rozvoj kardiovaskulárních onemocnění (srdeční nedostatečnost, infarkt, cévní mozková příhoda)
- krvácení během operace
- krvácení v místě operační rány nebo v místě operace, které si může vynutit další operační revizi
- infekce operační rány i přes standardní důsledné ošetřování ran s nutností rozpuštění rány a jejího čištění vkládáním obložek s desinfekčními přípravky, které může trvat i několik týdnů s následným opětovným sešitím rány po jejím vyčištění
- vznik zánětlivého ložiska (absces) v místě operování, např. pod játry (ale i v jiné části dutiny břišní), které si může vynutit další operační revizi nebo drenáž
- tvorba srůstů v dutině břišní, zauzlení střev (ileus)

- při výrazných změnách v operačním terénu (např. po zánětu) i přes pečlivou operační techniku stoupá riziko nechtěného poranění žlučových cest nebo okolních orgánů, které si může vynutit další operační revizi
- vznik píštěle (komunikace např. mezi střevem či střevem a jiným orgánem), které pak vyžadují další operační výkon k úpravě stavu
- při přílišném zatížení ještě nezhojené operační rány pacientem, např. nepřiměřenou fyzickou zátěží, kašlem, usilovnou defekací, hrozí prasknutí některé vrstvy břišní stěny a následný vznik kýly v jizvě nebo rozvoj krváčení
- riziko poranění orgánů při zavádění speciální jehly k napuštění dutiny břišní oxidem uhličitým nebo při zavádění vstupů pro operační instrumentárium při laparoskopickém přístupu
- přechodná bolest v oblasti ramen nebo pocit vzedmutí jako následek ještě nevstřebatelného oxidu uhličitého
- alergie na léky či desinfekci
- další možné komplikace jako následek narkózy. Tyto Vám vysvětlí před operací anesteziolog

Nelze ani jednoznačně vyloučit, že dojde k tak závažné změně zdravotního stavu či komplikaci, která povede k další operaci nebo až k úmrtí pacienta. Dále nelze vyloučit ani výskyt vzácných a neobvyklých nepředpokládaných komplikací, které nejsou součástí tohoto výčtu. Snahou operačního týmu, ošetřujících lékařů a sester je samozřejmě postupovat v souladu se současnými medicínskými poznatky tak, aby k těmto komplikacím nedošlo, a pokud k nim dojde, okamžitě je vyřešit adekvátním způsobem ve prospěch pacienta.

Pooperační průběh

Bezprostředně po operaci je pacient převezen za dozoru lékaře na dospávací pokoj nebo jednotku intenzivní péče (podle přidružených onemocnění, průběhu operace a anestezie), kde jsou kontinuálně monitorovány jeho životní funkce (stav vědomí, krevní tlak, srdeční činnost). Z dospávacího pokoje je po stabilizaci stavu převezen za dozoru lékaře a sestry zpět na oddělení. Přechodně se mohou vyskytnout následky anestezie jako nevolnost, zvracení, bolesti hlavy, k jejichž potlačení je možné podat léky do žíly. Po celkové anestezii v operaci může pacient přijímat pouze tekutiny a to s odstupem 2 hodin od výkonu, lehkou stravu následující den dle tolerance. Pohybovat se může několik hodin od operace nejprve za dozoru sestry. Činnost střev se plně obnovuje 2-3 den. K urychlení hojení a návratu funkce především trávicího a cévního ústrojí je vhodná časná mobilizace. Bolest rány je přirozeným jevem a je tlumena léky zprvu podávanými do žíly nebo podkožně. Stehy se obvykle vytažují za 7-10 dní, do té doby je rána ošetřována, desinfikována a přechodně sterilně kryta. Krytí i ránu je vhodné nenamáčet, pod hladinou vody je možno se koupat za týden od vytažení stehů. 4 týdny od operace je vhodné dodržovat striktně žlučnickový dietní režim. Na 4-6 týdnů je vhodné omezit větší fyzickou zátěž jako prevenci vzniku kýly v jizvě, nenáročný pohyb je naopak doporučován jako prevence vzniku trombosy či embolie, kterým se předchází také aplikací nízkomolekulárního heparinu

v odpovídajících dávkách a trvání podkožně. Předpokládaná doba pracovní neschopnosti je cca 21 dní od výkonu podle typu pracovní činnosti.

Omezení a pracovní neschopnost

Po operacích zažívacího traktu je nutné v bezprostředním pooperačním období po propuštění přizpůsobit dietní režim. Všeobecně je vhodné vynechat v prvních dnech čerstvé ovoce, luštěniny, tučná jídla. Dále dle charakteru onemocnění, které k operačnímu zákroku vedlo a přizpůsobit dietní opatření doprovodným chorobám. Dietní režim je nejlepší konzultovat s lékařem na ambulantních kontrolách po operaci, eventuálně s praktickým lékařem. Vhodné jsou i brožurky a dietní doporučení k jednotlivým nemocem běžně dostupné v lékárnách a knihkupectvích.

Běžná pracovní neschopnost po operaci činí kolem 4 týdnů ode dne operace. Je nutné délku pracovní neschopnosti přizpůsobit individuálně dle charakteru onemocnění, pro které byl pacient operován, dle pooperačního průběhu, dle celkové kondice pacienta a také dle charakteru a fyzické náročnosti vykonávané práce. Všeobecně platí, že je nutné se vyhnout zvedání těžkých břemen minimálně po dobu 3 měsíců. Pochopitelně je vhodné se vyhnout i některým jiným fyzicky náročným činnostem, jejichž provádění je třeba konzultovat s lékařem na ambulantních kontrolách a s praktickým lékařem.

Chirurgická klinika